

EDITORIAL

80 katuig han buwa nga pakikisangkay han US ha Pilipinas

Ha okasyon yana han "Philippine-American Friendship Day," waray tinuod nga pakikipagsarangkay nga angay igsalin-urog ha giutan han US ngan Pilipinas. Lugod, angay ibuksas ngan pursigido nga atuhan han katawhan Pilipino an bagakolonyal nga kontrol nga 80 katuig na nga gin-iimponer han imperyalista nga US ha nasud.

Buwa nga katalwasan an "ginhatag" han imperyalismo nga US ha Pilipinas hadton 1946. Waray mawara an dominasyon hini lugod gintago la ha ilarum han diri dikreta nga paghahadi. Kabakyang an lokal nga dagko nga agaron maytuna, kumprador burgesya ngan burukrata kapitalista, ginhuhut-hot an natural nga karikuhan ngan kusog-pagtrabaho han Pilipinas ha barato kaupay nga balor. Ginpugngan hini an pag-uswag ngan ginludlod an mga Pilipino ha kawaray tuna, kawaray trabaho, sensilyo nga sweldo, ngan kawaray hin nasyunal nga industriya.

Gin-imponer an usa nga papet nga rehimen nga—tikang kan Roxas tubtub kan Marcos Jr—nag-undong han ng mga balaud, palisiya, panhunahuna ngan kultura nga nayukbo ha langyaw nga poder ngan nagpabilin han matiyupion nga kaayusan. Direkta nga ebidensya han pag-ungbaw han US an pag-eksister han sikreto ngan butad nga base militar, sakob-gawas han mga tropa ngan higamit militar, ngan haharos adlaw-adlaw nga *war games* nga nagbubutang ha ordinaryo nga katawhan ha peligro.

An parasitiko nga paniniyupi han US ha Pilipinas usa nga kabatasan han numero uno nga imperyalista nga poder ha damo nga tinalumpigos nga nasud ha bug-os nga kalibutan. Ha Asya-Pasipiko, mas ginpapahugot hini an kontrol diri la ha Pilipinas kundi ha bug-os nga "first island chain," o mga nasud nga napalibot

ha China. Ginpapapintas dinhi diri la an presensya militar, kundi hasta an pagseguro han mga surok han kritikal nga mineral ngan yawe nga teknolohiya, ngan merkado nga kinahanglan agud pondohan an paglalansar han mga imperyalista nga gerra. Ini liwat an ginhihimo han US ha Middle East ngan ha Latin America ha desperasyon hini nga igpabilin an tikamatay nga dominasyon.

Sugad han iya imperyalista nga amo, naduduso liwat ha desperasyon an rehimen Marcos Jr para igpabilin an matiwog-tiwog niya nga poder. Kada adlaw niya ginlalabawan an pagtatraydor ha mga Pilipino agud maseguro nga susuportahan hiya han US. Gintugutan niya an pagbuhi han dako nga misayl tikang haa sibilyan nga erport ha Tacloban, ginpailarum an mga tropa ha

Armed Forces of the Philippines ha pagpahiara kaupod an US para mapapintas an pasista nga panmuyopoy, ngan gin-abre an Zambales para ha literal nga pagtatambak han nakakahilo nga basura tikang ha US.

Subay ha Pax Silica, ginsurender niya an masobra 1,600 kaektarya nga katunaan ha Pampanga para tindugan han "economic security zone." Kadungan han pag-abre ha hiluag nga kabaryuhan han Pilipinas ha pandambong han mga kritikal nga mineral, ginpaspas an mga proyekto nga pangalsada sugad han Samar Unity Roads.

An butaray nga pagtatraydor ni Marcos nagdudurot han mas grabe nga pagpapakuri ha katawhan. Namamangpangan an mas grabe nga kahibang han mga bubkid, panlupot han mga tuna nga umhanan, pagpapalayas han mga komunidad, ngan pagbubutang ha bug-os nga kalibutan komo usa nga dako nga target han natikadamo nga kaaway han US. Natikadako an hulga nga madanas ha mapandestroso nga inter-imperyalista nga gerra an mga Pilipino.

Atubangan han tikagrabe nga pagtamas-tamas ha soberanya han nasud ngan pagpapakuri ha katawhan Pilipino, importante gud nga layon nira nga pukawon an ira ranggo, magkaurusa, ngan gumios para ha tinugod nga katalwasan tikang ha imperyalismo nga US. Sobra na an gatus-katuig nga paniniyupi ngan pananalumpigos han imperyalista nga hakog. Gintutudto han kasaysayan nga an tinuod nga katalwasan ngan demokrasya makakab-ot la pinaagi han armado nga pag-ato han katawhan, pag-agaw nira han poder tikang ha niyutiyo nga estado, ngan pagtutukod han malamrag nga sosyalista nga katinglan nga talwas ha kontrol han matiyupion nga imperyalista. ■

SIPSC ha Matuguinao, tahub ha madugo nga rekord ni Boller

Gintawag han rebolusunaryo nga kagiusan ha Eastern Visayas nga buwanan tahub ha madugo nga kasaysayan han Matuguinao an pagdeklara dinhi komo "stable internal peace and security condition" (SIPSC) hadton Hunyo 18. Ini nga seremonya ginpangunahan han 8th Infantry Division, pulis, Department of the Interior and Local Government, ngan berdugo nga meyor han bungto nga hi Aran Boller.

Signon kan Ka Celine Manlimabsog, tagapagyakan han NDF-EV, ha luyo han deklarasyon nga kamurayawan waray pa gihapon hustisya para ha diri mamenos ha 15 nga ekstrahudisyal nga pagpatay ha ilarum han terorista nga paghahadi ni Boller. Kaupod hini hi Veronico "Tatay Birong" Anterio, makusog nga kritiko han militarisasyon, ngan hadto anay meyor nga hi Carlos dela Cruz hadton 2009.

Ginhimo ni Boller an panmatay gamit an mga grupo nga paramilitar nga Dos ngan Hapa-hapa nga nakapailarum ha iya kontrol ngan kabakyang an mga pwersa han estado. Aktibo liwat hiya ha pwersahay nga pagpapasurender han mga sibilyan, pagpatuman han "lockdown," ngan pagserbe ha Intelligence Service of the AFP.

Dugang ni Manlimbasog, an arogante, waray pulos ngan atrasado nga panggubyrnuhan ni Boller an rason han kawaray kamurayawan ngan kauswagan ha Matuguinao. Komo meyor ginpatuman niya an mga palisiya nga nagpapagrabe ha pag-inantos han masa nga parag-uma sugad han monopolyo ha tuna, kawaray suporta ha agrikultura, ngan pagsarig ha ayuda. Target han iya panmatay an mga napasulong han reporma para ha katawhan.

"Diri hiya maaram, an mga deklarasyon nga 'insurgency-free' temporaryo la sugad han iya katin ha poder, ngan an mga berdugo sugad ha iya an rason nga ginsusuportahan han masa an Bagong Hukbong Bayan para ha ira ngaran makab-ot hini an rebolusunaryo nga hustisya," pahayag han NDF-EV. ■

Pag-ato ha VAT ngan imperyalista nga gerra, panawagan ha EV Pride

NAGTIROK AN MGA grupo ngan indibidwal nga *queer* (diri napakahon komo babayi o lalaki) ha Eastern Visayas para ha selebrasyon han EV Pride 2026 hadton Hunyo 27 ha Tacloban City.

Ha pangunguna han EV Pride Alliance, ginpanawagan nira an pagpapabasura ha pakuri nga *value-added tax*, umento ha minimum nga inadlaw nga suhol, ngan pag-ato ha imperyalista nga gerra han US. Gindun-an liwat nira an sumpayan han imperyalismo nga US ngan pananalumpigos ha mga *queer* nga indibidwal, sugad han pagpatay ni US Marine Lance Corporal Joseph Scott Pemberton ha *transwoman* nga hi Jennifer Laude hadton 2014.

Pag-insister nira, an pakigbisog han LGBTQIA+ para ha katungod ngan katal-

wasan diri bulag ha pakigbisog han mga parupangisda ha Tacloban nga naapektaran han nakalabay nga Balikatan, ngan han militar nga panginnginlabot han US ha Pilipinas. Ginpanawagan liwat nira an layon nga pagpasar han SOGIESC Bill. ■

Terror laws, igbasura!

NAGPROTESTA AN MGA progresibo nga grupo kaupod an mga biktima han pan-gigipit han estado ha atubangan han upisina han Department of Justice ha Manila agud ipanawagan an pagpabasura ha Anti-Terrorism Act of 2020 ha ikaunom katuig han balaud hadton Hulyo 3. Kadungan han Terrorism Financing Prevention and Suppression Act of 2012, gin-gagamit ini agud targeton an mga aktibista, pamingawon an protesta ngan pagsukna han katawhan ha mga sayop han estado, ngan hadlukon an ordinaryo nga katawhan ha bug-os nga nasud.

Signon ha Karapatan, sumobra-kumulang 700 katawo ngan organisasyon na an nagin biktima han *terror laws* ha magkalain-lain nga dapit han nasud. Kaupod hini hira Frenchiema Cumpio ngan Marielle Domequil, Leyte Center for Development, ngan an pankampus nga mantalaan han University of the Philippines-Tacloban nga UP Vista. ■

Pagbista han Senado kan Sara, malarga na

NAKABANTAY AN BUG-OS nga katawhan Pilipino ha pagtitikang han pagbista han Senado ha *impeachment* ni bise-presidente Sara Duterte ha Hulyo 6. Kasumpay hini, masobra 8,000 nga Pilipino tikang ha magkalain-lain nga pagtuo ngan organisasyon an nagmartsa hadton Hunyo 28 para ha kamatuoran, baratunon ngan hustisya ha EDSA People Power Monument ha Manila. Panawagan nira, "Ngatanan nga dabi, kinahanglan mapagpabaton!"

Kaparte hini nga paggios an mga grupo han singbahan ngan grupo kontra-korapsyon nga nahiuna liwat nga naglansar han kampanya nga Bantay Impeachment. Tuyo hini nga seguridad an patas ngan transparent (klaro) nga pagdumara han pagbista kan Duterte. Sering nira, importante an partisipasyon han katawhan tungod kay kada piso nga nawawara ha korapsyon, piso nga nahingadto unta ha serbisyo para ha katawhan. ■

Kamadarahug ha Tacloban High School Espihon han pagpasibaya han estado ha kabatan-unan nga Pilipino

Landaw ha mga balita hini nga naglabay an waray wantas nga panmusil han duha nga estudyante nga menor de edad ha San Jose High School ha Tacloban City hadton Hunyo 22. Napatay an tulo nira nga igkasi estudyante, nasamaran an 11 nga iba pa, ngan nagdurot hin troma ha ira mga pamilya, kaklase, magturutdo ngan mga komunidad.

Sigon kan Coni Ledesma, pinuno han Special Office for the Protection of Children han National Democratic Front of the Philippines (NDFP), samtang kinahanglan pahilarumon an imbestigasyon ha panmusil, diri angay makahon an isyu ha ginhimo han mga indibidwal nga bata. Lugod, kinahanglan kitaon an kundisyon ha katilingban, ekonomiya, pulitika ngan kultura nga nagdudurot han madarahug nga pamatasan ha pira nga kabatan-unan.

An naghahadi nga estado mismo an nag-uundong han mga palisiya han pandarahug, militarisasyon, pan-gigipit, ngan kontra-katawhan nga panggubyunuhan. Ini an nagpapaluyo ha kakablasan, korapsyon, kawaray pagkakapantay-pantay, kawaray oportunidad, kriminalidad, ngan pangabuso diin adlaw-adlaw nabubutad an kabatan-unan nga Pilipino.

Pangilal-an han pag-undong hini ha kultura han kamadarahug, gin-gagamit yana han mga utok-pulbura nga upisyal han rehimen Marcos an trahedya agud tagan rason an mapan-gipit nga mga palisiya sugad han pagpaubos ha minimum nga edad han kriminal nga baratonon (*age of criminal liability*), *mandatory ROTC*, *social media ban* ha mga menor de edad, ngan pagdeploy han kadugangan nga pulis ha mga eskoylahan. Gintawag ini han NDF-Eastern Visayas komo mga harapaw nga solusyon ngan sistemiko nga pagpasibaya han estado ha vulnerable nga sektor.

Pangabuso ngan pandarahug ha kabatan-unan

Hadton 2017-2023, nahilista mismo han reaksyunaryo nga guberno an 6,915 kaso han pangabuso ha kabataan, kalakip an pagbaya ngan *human trafficking*.

Nahirekord naman han NDF-EV hadton 2018-2025 nga inabot ha 21 an nagin biktima han pagpatay ngan pakayas nga pagpatay. Kadam-an hini nahitabo ha militarizado nga mga baryo ngan mga tropa han 8th Infantry Division an prinsipal nga responsable.

Hini la nga Hunyo 9-10 ginhalikwat han mga tropa han 43rd IB an diri mamenos ha unom nga kabalayan ha Barangay Caputoan, Las Navas, Northern Samar agud bilngon an usa nga 4-kabulan nga puya. Sigon ha mga residente, diri klaro an rason han paglanat ha puya. Ginharas liwat han mga pasista hi Joy Salajendo, tagapangulo han Sangguniang Kabataan han barangay, ngan iya kag-anak.

Ha Barangay Paco, gin-istraping ngan tulo kabeses nga ginpabuthan han *grenade launcher* han 43rd IB hi Olid Yanay, 18 anyos, hadton Hunyo 13. Nagtatago hadto ha uma an ulitawo

tungod kay nadiri hira nga magpailarum ha interogasyon hiunong han iya amay nga hi Dandan. Maiha na nga ginlalanat han militar an mga membro han pamilya Yanay tungod ha tahap nga mayda hira kalabutan ha rebolusyunaryo nga armado nga kagiusan. Ginpagawas pa han militar nga engkwentro kontra ha hukbo han katawhan an ginhimo nira nga pangistraping.

Ha bug-os nga rehiyon, waray hunong an pagkakampo ngan operasyon nga saywar han mga tropa nga Retooled Community Support Program o RCSP ha mga eskoylahan. Hasta ha mga kolehiyo ngan unibersidad, ginpapasamwak nira an itom nga propaganda nga "terorismo" an aktibismo ngan pagrerebolusyon, ngan diri pamaagi han katawhan nga magduso han makatadungan nga pagbabag-o.

Hustisya nga nakakabulig, diri hustisya nga mapanirot

Sering han NDF-EV, an estado an nagkokontrol ha kultura nga ginkokonsumo han kabatan-unan. Ginpapasamwak hini an peke nga impormasyon, konsumismo, ngan mapanhibang nga *online content* agud tinagdako nga kumita an mga pribado nga kompaniya. Ginpapadunot liwat an sistema han edukasyon ngan diri ginpopondohan an mga klasrum ngan magturutdo, sanglit nauulang an pagpapauswag han kritikal, mahimuon ngan produktibo nga panhunahuna han kabatan-unan. Mismo an ira mga kag-anak biktima liwat han kakulangan ha edukasyon kundi diri hira ginbulungan han estado ha pagpadako han ira mga anak.

Ha usa nga porum hadton Hunyo 29, gin-insister han mga tag-undong han katungod han kabatan-unan nga diri mapapaundang han mapanirot nga hustisya o pagpahimubo han *age of criminal liability* an pagtalapas nira ha balaud. Lugod, kinahanglan hira tukma nga giyahan han mga edaran, tagan hin sandang nga akses ha pankatilingban nga serbisyo, ngan ngatanan-nga-gapil nga pauswagon an katilingban diin hira nadako. Diri kriminal an mga bata ngan kinahanglan pagburubuligan han komunidad an ira pagdako ngan pag-uswag.

Pagpasidungog Kab-uton an rebolusyunaryo nga hustisya para ha Bobon 7 ngan Catarman 3!

A ton handumon an mga mabayanihon nga Pula nga mangaraway han Bagong Hukbong Bayan-Rodante Urtal Command (BHB-RUC) nga naghalad han ira kinabuhi para ha pagtatalwas han katawhan Pilipino. Kaupod hini an pito nga mangaraway nga namartir ha Barangay Santander, Bobon hadton Abril 30, 2023, ngan tulo nga mangaraway nga namartir ha Barangay Mabini, Catarman hadton Mayo 28, 2023.

Bisan san-o diri masusumo an BHB ngan an masa nga pasidunggan hira komo mga martir han rebolusyon ngan mga buotan nga anak han katawhan. Ha hingyap nira nga talwason an katawhan ha pananalumpigos, nagin biktima hira han mga grabe nga pagtala-pas han internasyunal nga makatawo nga balaud ngan brutal nga gerra han panmuyopoy han rehimen Marcos.

Namartir an pito nga Pula nga mangaraway ha Bobon tungod ha terorista nga panmomba tikang ha kahannginan han 8th ID, 803rd IBde, ngan 43rd IB ha kampo han iskwad dapit alas-2 han kaagahon. Diri ungod nga napapalibutan hira han mga *command-detonated explosives* o CDEx. Ngani, usa kasemana pa la hira ha erya ngan pira ha ira masakit pa sanglit waray kapas umato. Labot ha panmomba nagbuhi liwat an militar hin 10 kabala han 105mm *howitzer*. Klaro nga sobra-sobra nga kamadarahug an gin-gamit agud lipulon an yunit.

Ha dayuday nakaatras an mga samaran nga mangaraway nga nakaabot ha Mabini, Catarman. Waray hunong hira nga ginlanat han dako nga operasyon kombat gamit an mga ayam nga K-9 ngan mga binaydan nga aset. Gin-atke an ira kampo ngan dinhi namatay tulo nga mangaraway. Usa ha ira, hi Joshua Sagdullas (Ka Miyong), buhi nga nadakop kundi gin-gapos, ginpakurian ngan ginpambuno tubtub mamatay.

Hinigugma hira han mga kasama. Sobra pa ha kag-anak o bugto an pagtagad nira ha kada tagsa; magkaupod hira ha sakripisyo ngan kakurian, kabakyang ha pag-atubang ha mga problema, guti man o dako, tungod kay nagkakaurusa hira ha usa nga dakila nga kawsa. Pinakahitaas nga Pula nga saludo an naaangay ha ira, hira nga waray pagruhaduha nga naghalad han kinabu-

hi agud magserbe ha katawhan.

Nangangalas gud an bug-os nga kaapihan han BHB ngan an masa nga tinalumpigos ha mapait nga nahiaguman han mga kasama tungod ha maraut nga gerra han pasista nga estado. Naglalarab an aton karuyagon nga kab-uton an hustisya ha ira ngaran. Kadungan hini, ha ira nga mga bayani nagtitikang an aton susbaran ngan inspirasyon ha pag-atubang

ha presente nga mga ayat han kinabuhi-ngan-kamatayon nga pakigbisog.

Adlaw-adlaw, ha ngatanan nga buruhaton, pirme naton hinumdumon an hinigugma naton nga mga martir. Handumon naton an maglipayon, masurub-on, ngan puno hin leksyon nga mga panahon nga nakaupod naton hira. Magsaad kita nga igpapadayon an dakila nira nga hingyap nga pagserbihan an masa nga tinalumpigos, kalugaringon nga kinabuhi man an ighalad, tubtub ha madara ini nga pakigbisog ha diri pa naaabot nga lebel ngan hul-os nga kadaugan. ■

Tikang ha pahayag han Rodante Urtal Command, Hunyo 18, 2026

